it contained the remains of Grand Duke Vytautas (1392–1430). In 2016, the crypt was reopened (Figs. 1, 2). It was determined that the remains belonged to a male over 40 years of age who lived between 1470 and 1640. Thus the hypothesis was not confirmed.

Pavel Vutkin

Vilniaus Dievo Motinos Ėmimo į Dangų soboro šventorius

2016 m. vykdyti detalieji tyrimai Vilniuje, Išganytojo, Bokšto gatvių rekonstrukcijų vietose bei Maironio gatvės sklype 14 prie Vilniaus Dievo Motinos Ėmimo į Dangų soboro. Bendrai ištirta 12 2x2 m dydžio šurfų (bendro 48 m^2 ploto) bei 16 įvairaus dydžio perkasų (bendro maždaug 1100 m^2 dydžio).

Išganytojo–Maironio gatvių atkarpoje archeologiniai tyrimai vyko keletą kartų. 1960 m. S. Lasavickas ir R. Legaitė apžiūrėjo žemės kasimo darbus inžinerinių tinklų ir kitokių statybų vietose: Maironio gatvėje prie stačiatikių soboro ir Bokšto bei Malūnų gatvėse. Prie cerkvės PR kampo iškastoje duobėje, maždaug pamatų apačios gylyje aptikta nenustatyto laiko palaidojimų, neaiškaus pastato kampas ir grindinio liekanų (*VAA*, f. 5, a. 1, b. 302). 1986–1987 m. atlikti žvalgymai dabartinės Maironio gatvės viduryje (*LIIR*, f. 1, b. 1366). Daugelyje vietų įžemis aptiktas 1,5–2 m gylyje. Ties dabartinių Išganytojo ir Maironio gatvių sandūra aptikta apie 1,5–2 m pločio neaiškaus mūro liekanų. Jo apačia pasiekta 3 m gylyje. Tyrėjai spėjo, kad tai gali būti miesto gynybinės sienos liekanos. 2012 m. vykdyti žvalgymai dujotiekio rekonstravimo vietose Maironio, Latako, Bokšto, Išganytojo, Savičiaus gatvėse bei kiemuose (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 516–524). Žvalgymų metu iki projektinio gylio fiksuoti XX a. II pusės – XXI a. pradžios suardyti sluoksniai, suformuoti klojant dujotiekį. Bokšto gatvėje archeologai intensyviausiai tyrinėjo 6 ir 10 kiemus. Bokšto g. 6 žvalgomieji tyrimai vyko 2005 m. (*ATL 2005 metais*, 2006, p. 350–353). Ištirti 7 bendro 67 m^2 ploto šurfai. Fiksuotas nuo 1,8 iki 7,2 m storio kultūrinis sluoksnis, datuotas XIV–XIX a. R kiemo V dalyje aptikti karstuose palaidotų žmonių palaikai. 2006–2007 m. tyrimus tęsė R. Jonaitis (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 148–157). Ištirtas 1539 m^2 plotas, rastas iki 7,7 m storio kultūrinis sluoksnis, datuojamas XIV a. viduriu – XX a. Aptiktos XIV a. I pusės – vidurio stačiatikių kapinės – rasta ir ištirta 60 palaidojimų. 2009 m. buvo tiriami XIII a. pabaigos – XV a. pradžios palaidojimai. 2010 m. kieme ištirtas 787 m^2 plotas (*ATL 2010 metais*, 2011, p. 129–134), 2011 m. – dar 661 m^2 (*ATL 2011 metais*, 2012, p. 154–160). Minėti tyrimai leido tiksliai nustatyti senkapio R ribos atkarpą bei patikslinti centrinę senkapio dalį. 2012 m. kiemo V dalyje, šalia Išganytojo gatvės ištirtas 406 m^2 plotas (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 199–204). Nustatytos senkapio R bei P ribos. Ištirti kapai datuoti XIII–XIV a. 2014 m. ištirta dar 40 kapų, datuotų XIII a. II puse – XV a. pradžia (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 175–180).

Bokšto g. 10 žvalgyta 1983 m. (*LIIR*, f. 1, b. 1112). Ankstyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas datuotas XVI–XVII a., tačiau daugumoje vietų jis sunaikintas XIX–XX a. II pusėje. 2014 m. žvalgytas apie 500 m^2 plotas, fiksuoti tik piltiniai sluoksniai (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 629). Tais pačiais metais papildomai žvalgytas dar apie 930 m^2 plotas (*ATL 2014 metais*, 2015, p. 629). Daugiausia fiksuoti vėlyvi XX a. suformuoti sluoksniai. 8 m gylyje rasta Vilniaus gynybinės sienos liekanų. 2015 m. detaliųjų tyrimų metu ištirtas 929,5 m^2 plotas.

1 pav. Išganytojo gatvės PR dalyje rastas pamatas. P. Vutkino nuotr.

Fig. 1. The foundation discovered in the SE part of Išganytojo Street.

2 pav. Išganytojo gatvės P dalyje, prie sankryžos su Maironio gatve rastos Išganytojo vartų (?) liekanos. P. Vutkino nuotr.

Fig. 2. The remains of the Išganytojo Gate(?) in the S part of Išganytojo Street, near the intersection with Maironio Street.

Aptiktas 1–7 m storio XV a. I pusės – XX a. kultūrinis sluoksnis bei XVII–XX a. mūrų bei grindinių liekanų (*ATL 2015 metais*, 2016, p. 385–389).

Tyrinėta ir kituose Bokšto gatvės kiemuose. 1999 m. ties pastato Bokšto g. 14 Š siena ištirti du 12,5 m^2 ploto šurfai (*LIIR*, f. 1, b. 3180). Fiksuotas piltinio pobūdžio 1,7–3,6 m storio kultūrinis sluoksnis. Ankstyviausias kultūrinio sluoksnio horizontas datuotas XVI a. pabaiga – XVII a. pradžia. 2004 m. atlikti tyrimai Bokšto g. 17 ir 21A (*ATL 2004 metais*, 2005, p. 214). Bokšto g. 17 ištirti 3 bendro 12 m^2 dydžio šurfai. Aptiktas XX a. pabaigoje suardytas kultūrinis sluoksnis. Bokšto g. 21A ištirtas analogiško dydžio plotas, aptiktas XVI a. pabaigos – XVIII a. kultūrinis sluoksnis.

2016 m. Išganytojo ir Maironio gatvėse, Išganytojo gatvės važiuojamojoje dalyje ištirti 5 šurfai. Dar du šurfai tirti į R nuo Išganytojo gatvės, Maironio g. sklype 14, prie stačiatikių Dievo Motinos Ėmimo į Dangų katedros. Atlikus žvalgomuosius tyrimus bei nustačius, kad išlikęs vertingas kultūrinis sluoksnis, pradėti perkasų tyrimai. Tose vietose, kur vertingas kultūrinis sluoksnis buvo sunaikintas arba nesusiformavęs, vykdyti žvalgymai grunto kasimo darbų metu, o kur išlikęs – detalieji tyrimai. Iš viso Išganytojo gatvėje kastos 9 perkasos, dar viena tirta Maironio gatvės sklype 14. Nustatyta, kad Išganytojo gatvės centrinėje bei P dalyse jau 50–60 cm gylyje glūdi smėlis – įžemis. Virš jo fiksuotas tik XIX a. sluoksnis. Be to, gatvės PR dalyje 30 cm gylyje atidengtos XVII a. pamato liekanos (1 pav.). Pamatas tęsėsi nuo Išgany-

tojo g. 4 pastato PR kampo, apie 40 m PR kryptimi (Maironio gatvės link). Išganytojo gatvės P dalyje, prie jos sankryžos su Maironio gatve 80 cm gylyje rasta pamato liekanų, galbūt priklaususių gynybinės sienos Išganytojo vartams (2 pav.). Gatvės centrinėje bei Š dalyse fiksuoti įvairaus storio XX a. vidurio – XXI a. pradžios permaišyti sluoksniai, suformuoti tiesiant įvairius inžinerinius tinklus.

Maironio gatvės sklypo 14 V dalyje, prie Maironio gatvės važiuojamosios dalies, 1,2–1,6 m gylyje atidengtos XIX a. pastato liekanos bei vienalaikis netašytų akmenų grindinys. 2,7 m gylyje pasiektas juodos spalvos gruntas, kuriame pasitaikė pavienių žmonių kaulų, o 3,3 m gylyje aptikta išlikusių žmonių palaidojimų (3 pav.). Iš viso perkasoje 2 (Maironio gatvės sklype 14) rasti 52 individų kapai, surinkti pavieniai kaulai priklausė mažiausiai 198 individams. Mirusieji laidoti aukštielninki, mediniuose karstuose, galvomis į ŠV arba V. Jokių įkapių kapuose nerasta, tačiau pagal radinius, buvusius sluoksnyje prie kapų, palaidojimai datuoti XV–XVI a. Jie tęsėsi iki 4 m gylio (laidota 5–6 lygiais). Be to, į PR nuo Dievo Motinos Ėmimo į Dangų katedros apie 2 m gylyje atidengtos Vilniaus miesto gynybinės sienos liekanos bei duobė su netvarkingai sumestais žmonių kaulais.

Pirmuoju darbų etapu Bokšto gatvės važiuojamojoje dalyje ištirti 5 šurfai. Nustatyta, kad čia anksčiau buvęs kultūrinis sluoksnis sunaikintas XX a. II pusėje – XXI a. pradžioje tiesiant inžinerinius tinklus. Nesuardyti sluoksniai fiksuoti tik fragmentiškai, dažniausiai siaura juosta po esamais elektros kabeliais. Juose surasta pavienių XVI–XVII a. radinių, o smėlis – įžemis pasiektas maždaug 1,2 m gylyje.

Antruoju darbų etapu Bokšto gatvėje kastos 7 perkasos. Minėtos gatvės atkarpoje tarp Latako bei Išganytojo gatvių 1 m gylyje fiksuotas permaišytas sluoksnis, kuriame rasta pavienių žmonių kaulų. Juos galima sieti su 1982 m. G. Gendrėno tyrinėtu Latako gatvės senkapiu. Be to, į V nuo Bokšto g. 1 namo 50 cm gylyje atidengtos stipriai apardytos XIX a. pamato liekanos.

3 pav. Kapai. S. Rutkovskio nuotr.
Fig. 3. Burials.

Atkasinėjant XIX a. II pusės kolektorių, esantį Bokšto ir Latako gatvių sankryžoje, jo įrengimo metu permaišytame sluoksnyje rasti du dideli akmenys su galimomis žmonių apdirbimo žymėmis. Pastarieji perduoti LNM.

Likusiose Bokšto gatvės dalyse fiksuota analogiška situacija kaip tirtuose šurfuose – XX a. II pusės – XXI a. pradžios permaišyti sluoksniai su retai pasitaikančiomis nesuardytų sluoksnių siauromis juostomis po elektros kabeliais. Į R nuo dabartinio Bokšto g. 7 pastato apie 40 cm gylyje (H_{abs} 107,90 m) aptiktos anksčiau čia stovėjusio pastato pamatų liekanos. Pastarosios preliminariai datuotos XVIII a. Jos tęsėsi nuo Bokšto g. 5 pastato PR kampo PR kryptimi iki šios gatvės 9 namo ŠR kampo, t. y. buvo vienoje linijoje su šiais pastatais. Keliose vietose šis pamatas jau buvo praardytas XX a. II pusėje – XXI a. pradžioje tiesiant inžinerinius tinklus.

0 5 cm

4 pav. Enkolpionas bei vėrinio kryželis. P. Vutkino nuotr.

Fig. 4. The encolpion and the suspended cross.

Iš viso 2016 m. tyrimų metu surasti bei inventorinti 1965 radiniai. Daugiausia tai XVI–XVIII a. buitinės ir statybinės keramikos, būdingos Vilniaus senamiesčio kultūriniams sluoksniams, šukės: neglazūruoti bei žalia, ruda ar geltona glazūra dengti indai – puodai, puodynės, gertuvės, dubenys, lėkštės, keptuvės ir t. t., bei dubeninių, plokštinių, karnizinių koklių, dengtų žalia arba polichromine glazūra, fragmentai. Taip pat rasta XVII–XX a. monetų. Verta paminėti, jog Maironio g. 14, sluoksnyje prie kapų surastas vario lydinio vėrinio kryželis, kuris pagal E. Svetiko klasifikaciją priskiriamas III tipui ir yra datuojamas XIV a. pabaiga – XV a. I puse, bei vario lydinio stačiatikių enkolpionas (4 pav.). Ieškant jo analogų literatūroje, pavyko rasti labai panašų (analogišką?) variantą 2009 m. išleistame kataloge (Начитайло В. В., Начитайло А. В., *Каталог Энколпионов Древней Руси XI–XIV ст.*, Киев, 2009, с. 78). Deja, tikslus datavimas jame nenurodytas, tik paminėta, jog dauguma šio tipo enkolpionų datuojami XIII–XV a. Kadangi tyrimai bus tęsiami ir 2017 m., visi radiniai vis dar saugomi KVP patalpose. Jie, atlikus tyrimus, bus perduoti LNM.

The Churchyard of the Orthodox Cathedral of the Assumption in Vilnius

In 2016, roughly 1148 m^2 were excavated on Išganytojo and Bokšto Streets and the plot at Maironio St. 14, Vilnius. Natural soil was reached in the central and S parts of Išganytojo Street at a depth of 50–60 cm. Above it lay a 19th-century layer. In addition, the remains of a 17th-century foundation were discovered at this location (Fig. 1). The remains of another foundation were discovered at the intersection of Išganytojo and Maironio Streets and may belong to the defensive wall's Išganytojo Gate (Fig. 2).

The remains of a 19th-century building and contemporary cobble paving were found at Maironio St. 14. 15th–16th-century human remains were unearthed at a depth of 3.3 m (Fig. 3). A total of 52 single burials were excavated and isolated bones belonging to at least 198 individuals collected. The individuals had been interred supine, in wooden coffins, with their heads to the NW or W. In addition, the remains of the Vilnius city defensive wall and a pit containing chaotic human bones were unearthed to the SE of the Orthodox Cathedral of the Assumption.

A mixed layer that contained isolated human bones was recorded at a depth of 1 m in the Bokšto Street segment between Latako and Išganytojo Streets. Two large stones with possible signs of human modification that were discovered during the excavation of a second half of the 19th-century collector at the intersection of Bokšto and Latako Streets were given to the LNM. Mixed layers that date to the second half of the 20th–early 21st centuries and contain rarely encountered narrow strips of undisturbed layers were recorded in the remain-

ing parts of Bokšto Street. The remains of an 18th-century foundation were found to the E of the present-day building at Bokšto St. 7.

In all, 1965 finds were discovered in 2016, mostly sherds of 16th–18th-century structural ceramics and household pottery and 17th–20th-century coins. A late 14th–first half of the 15th-century copper alloy suspended cross and a 13th–15th-century copper alloy Orthodox encolpion (Fig. 4) were found near the burials in the layer at Maironio St. 14.

Algirdas Žalnierius

Vienuolyno pastatai Papilio gatvėje 3 Kaune

Kauno arkivyskupija 2016 m. kovo–balandžio mėnesiais tvarkė pastato Papilio g. 3 kiemą – 920 m² plote pažemino jo paviršių per 40–80 cm. Kiemo paviršiaus H_{abs} V dalyje – 29,35–29,41 m, paviršius aukštėja į R ir prie pastato Papilio g. 3 H_{abs} siekia 29,60–29,84 m. Toks kiemo lygis susidarė po 1929 m., kai buvo nugriautas vienuolyno V flygelis ir buvęs Sapiegų namas. Kiemo paviršius žeminamas norint sulyginti jo aukštį su Papilio g. lygiu, kurio paviršius Š pusėje siekia H_{abs} 28,60 m, V – H_{abs} 29,00 m.

Tyrinėtas sklypas yra senamiesčio ŠV dalyje, ant Kauno pilies gynybinio griovio krašto. Sklypas Papilio g. 3 XVI–XVII a. pradžioje priklausė Sapiegų giminei. Po 1624 m. miesto gaisro sklypą su aplinkine teritorija įsigijo A. Masalskis ir įsteigė bernardinių vienuolyną, kuris čia gyvavo iki XIX a. vidurio. Vėliau vienuolyno pastatuose įsikūrė Kauno kunigų seminarija, kuri su nedidelėmis pertraukomis

1 pav. Papilio g. 3 kiemo bendras vaizdas iš R. A. Žalnieriaus nuotr.

Fig. 1. General view of the courtyard at Papilio St. 3, as seen from the E.

